

שאינם מעורבים כ"כ יש להסתפק אולי לא שייך בזה ברירה, ובזה שפיר יש סברא להקל עכ"פ בשיעור דלא לתר. אבל לא מצא מקור להקיל בב' מיני אוכלין בכלל, ולכן אינו מסכים עם המחבר בזה (וכמ"ש במחה"ש ועוד אחרונים).

ועפ"ז השמיט אדה"ז הקולא בב' מיני אוכלין בכלל, ומקיל דוקא בב' מיני דגים, כלומר כאשר שני הדברים אינם מעורבים כ"כ.

ולמותר להדגיש שכ"ז לא נכתב למעשה ח"ו, רק כהצעת דברים בפני חכמים.

מי הוא הפטור מהסיבה?

הת' מרדכי דובער ווילהלם

שליח בישיבה גדולה - מלבורן, אוסטרליא

כותב אדה"ז בשולחנו סי' תעב סעי' יג: "כל מי שפטור מהסיבה ומיסב, הרי זה נקרא הדיוט". וצריך ביאור אודות מי מדובר כאן "שפטור מהסיבה"?

והנה אדה"ז כתב לעיל מזה ג' אנשים שאינם מסיבים:

(א) אבל שלא נהג אבילות כלל קודם הפסח, וז"ל (סעי' ד): "נוהגין שלא להסב. . לפי שחושבין הסיבה זו כדברים שבצינעה שהוא נוהג אותה ברגל". היינו דאבל מצד אבילותו אינו יכול להסב, וכזה לא מקרי פטור מהסיבה.

(ב) אשה סתם א"צ הסיבה, אך אשה חשובה ודרכה להסב (וכל הנשים שלנו נקראות חשובות) - צריכה הסיבה. אך נוהגים שלא להסב, לפי שי"א שבזה"ז א"צ להסב כלל. כאן מצינו א' שפטור מהסיבה - אשה סתם - אך אינו נוגע לדינא, משום דכל הנשים שלנו נקראות חשובות ומחוייבות בהסיבה (רק שסומכין אמ"ד שבזה"ז א"צ הסיבה כלל). וקשה לבאר דברי אדה"ז אודות הפטור מהסיבה המדובר אודות אשה סתם שאינו נוגע בזה"ז (סעי' י').

(ג) תלמיד לפני רבו וז"ל (סעי' יא): "אינו רשאי להסב בפניו משום מורא וכבוד הרב, אא"כ נתן לו הרב רשות. . שאז חייב הוא להסב". היינו דבלי רשות אינו רשאי להסב, וברשות חייב להסב, ואין מקרה שפטור (היינו יכול וא"צ להסב).

והיוצא לנו, דאדה"ז לא הזכיר שום מקרה דפטור מהסיבה, ואינו מובן אודות מי נאמר "כל מי שפטור מהסיבה ומיסב הרי זה נקרא הדיוט".

ב. והנה המקור דהלכה זו הוא במהרש"ל (בהגהותיו לטור), בהט"ז (סי' תעב ס"ק יו"ד - וז"ל: "בכ"מ שנזכר שא"צ הסיבה יש איסור להסב"), ובמג"א (שם ס"ק ו). וז"ל המחבר (סי' תעב סעי' ה): "תלמיד לפני רבו אינו צריך הסיבה, אא"כ יתן לו רבו רשות", משמע דאין איסור לתלמיד להסב לפני רבו בלי רשות (ועיין ח"י ס"ק יו"ד). וע"ז כתב המג"א: "כל הפטור ומיסב, נקרא הדיוט". ומובן דהמדובר אודות תלמיד לפני רבו. אך לדברי אדה"ז דכתב דתלמיד לפני רבו "אינו רשאי להסב בפניו משום מורא וכבוד הרב", דאזל (לכאורה) כשיטת הרמב"ם (הל' חו"מ פ"ז הל' ח) דאינו מיסב אא"כ ברשות רבו, צריך ביאור מי הוא הנקרא פטור מהסיבה?

ג. דין זה ד"כל מי שפטור מהסיבה ומיסב הרי זה נקרא הדיוט", אנו למידים מהדין בהלכות סוכה ואינו יוצא מהסוכה, אינו מקבל שכר על אותו ישיבה ואינו אלא מן ההדיוטות". ולכאורה אינו מובן הדמיון, דהא ישיבת סוכה אינו אלא מצוה, ולכן אם א' פטור משיבת סוכה ומ"מ יושב בה, אינו עושה כלום, והוא כמו היושב בסוכה בימי חנוכה, דשפיר הדיוט מקרי. אך הסיבה הוא ענין של דרך חירות, ולכן אינו מובן אף אם א' פטור מהסיבה, אם הוא מיסב למה זה שונה מכל הדברים שעושין דרך חירות, ולמה נקרא הדיוט? ואולי זה גופא החידוש שבא ללמדינו, דהפטור מהסיבה אינו דרך חירות כלל להסב (ומובן הדבר, דאם היה דרך חירות להסב - משום מה יהיה פטור), ולכן נקרא הדיוט, משום דעושה מעשה שטות.

ואבקש מקוראי הגליון להעיר בזה.

זמן בדיקת חמץ להמתפלל ערבית ביחידות

הת' שמואל מרגי

שליח בישיבה גדולה, מיאמי רבתי

בהנוגע למתפלל תפילת ערבית כל השנה בתוך ביתו ביחיד, מה יהי דינו בנוגע לבדיקת חמץ? כתב בזה האדמו"ר הזקן בשו"ע סי' תלא ס' ו' וז"ל: "שאם לא יפסיק לבדוק מיד בתחילת כניסת הלילה, אע"פ